

УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

ФИЛОЛОГ

ЧАСОПИС ЗА ЈЕЗИК, КЊИЖЕВНОСТ И КУЛТУРУ

V 2014 9

УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

ЗНАЧАЈ ПРОЈЕКТА У НАСТАВИ ЊЕМАЧКОГ ЈЕЗИКА ИЗ УГЛА СТУДЕНАТА И УЧЕНИКА

Апстракт: *Академске 2012/13. и 2013/14. године организовани су пројекти у оквиру методичке праксе. У пројектима су учествовали студенти германистике Филолошког факултета Универзитета у Бањој Луци и ученици неколико основних школа у Бањој Луци. Након завршетка пројекта спроведена је анкета међу студентима и ученицима како би се увидјело какав је значај пројекта у настави њемачког језика и да ли би их и убудуће било потребно организовати. У раду се најприје теоријски разматра појам пројекта, његове карактеристике и циљеви, а затим се анализирају резултати спроведене анкете. На крају се дају препоруке за могући начин организовања наставног процеса.*

Кључне ријечи: *пројекат, ученици, студенти, позоришна представа, игре у настави, плакат, мотивација.*

1. Увод

У настави страних језика данас се користи комуникативни метод, који је у односу на традиционалну наставу, која је била усмјерена првенствено на изучавање граматике, унио многе новине. Граматика више нема водећу улогу, она је сада средство ка циљу. У центру наставног процеса је развој језичких вјештина: усмено и писано изражавање, разумијевање прочитаног текста и говора. Улога граматике у свему томе је да допринесе што исправнијем изражавању на страном језику. Поред фронталне наставе уводе се и неки други облици рада, као што су групни рад и рад у паровима. Самим тим мијења се и улога наставника и ученика. Наставник више није у центру наставног процеса, настава је сада оријентисана према ученику. Он је сада активни учесник који и сам треба да даје идеје и подстицаје и да активно учествује

у креирању и спровођењу наставног процеса. Наставник је организатор, понекад модератор, савјетник, помагач.

Једна од карактеристика комуникативног метода је кориштење разних медија, као што су CD плејер, телевизор, рачунар, пројектор и сл., а све са циљем да се ученицима понуде што аутентичнији материјали за учење страних језика. Осим тога, у учионици је потребно симулирати аутентичне ситуације у којима ће ученици моћи примијенити научено градиво.

Међутим, поставља се питање колико се у настави страних језика заиста слиједе дидактичка упутства. Да ли се настава организује према принципу разноврсности, што би требало да допринесе већој мотивисаности ученика за учење и њиховим активним учешћем у наставном процесу? Или се настава и даље организује на традиционалан начин уз примјену фронталног облика

рада и са ученицима који имају пасивну улогу и који су у стању само да репродукују обрађено градиво? Да ли, на другој страни, претрпани наставни планови и програми и мали број часова дозвољавају наставницима да буду креативни и унесу нешто ново у наставу? Или се они радије држе уџбеника, обрађујући лекцију по лекцију, чиме олакшавају себи рад, али тиме наставу претварају у пуко рутинско обављање посла?

Једно истраживање (уп. Радановић 2012), које смо спровели у неколико бањалучких основних школа и у којем је учествовало 317 ученика, показало нам је да настава њемачког језика још увијек показује облике традиционалног начина извођења наставе. Удио граматике у наставном процесу и даље је сувише висок, чак 83% ученика навело је да се граматика обрађује често и много. Половина анкетираних ученика навела је да у настави њемачког језика нема игара, а према наводима 74% ученика, медији се користе веома ријетко или се уопште не користе. На крају истраживања дошли смо до закључка да мотивисаност ученика за учење њемачког језика није на завидном нивоу.

Имајући све ове резултате у виду, дошли смо на идеју да, у оквиру методичке праксе коју обављају студенти, школама понудимо неке нове садржаје који би одступили од уобичајеног начина извођења наставе њемачког језика. Те садржаје смо назвали заједничким именом „Пројекти у настави њемачког језика“.

Циљ ових пројеката био је да студенти испробају нове методе у настави њемачког језика, да се одступи од уобичајеног начина извођења наставе, да студенти и ученици покажу креативност, да се ученици другачијим наставним методима мотивишу за наставу

њемачког језика и, на крају крајева, да се допринесе популаризацији овог језика.

Циљ овог рада је да покаже колико се у тој намјери заиста и успјело, какав је став студената према оваквом виду методичке праксе и како ученици реагују на другачији вид наставног процеса.

2. Шта је заправо пројекат у настави страних језика?

2.1. Дефиниција пројекта

Неки облици наставе, који су карактеристични за данашње пројекте, могу се наћи још у 18. вијеку код Ј. Х. Песталоција (J. H. Pestalozzi), који је код ученика поспјешивао „учење главом, срцем и руком“¹ (Auchmann и др. 2001: 15), што би значило учење уз укључивање свих чула, а то управо представља једну од карактеристика пројекта у савременој настави.

Пројектни рад, какав нам је данас познат, такође има дугу традицију. Примјењивао се још почетком 20. вијека као један од метода у школској настави. Циљ је био да се у учионицу уведе живост, да ученици заједнички раде на неком задатку и да дође до развоја личности и самоостварења (Sprado 2003: 2).

Постоје бројне дефиниције пројекта. Навешћемо само неке од њих.

Општа дефиниција гласи: то је планска активност која се изводи свим срцем и која се одвија у групи.²

С обзиром на неки наставни предмет, под пројектом се подразумијева дужа наставна јединица која излази изван граница датог предмета, коју карактерише самостално организовање ученика и код које је процес рада и учења једнако значајан као и резултат или производ који стоји на крају пројекта.³

¹ Lernen mit Kopf, Herz und Hand.

² <http://ddi.cs.uni-potsdam.de/Forschung/VortragsfolienProjektunterricht.pdf> (приступљено 29. марта 2014).

³ Исто.

То је, даље, активност гдје група ученика заједно с наставником изабере тему, постави себи циљ, договори се око предмета и задатака, заједнички развије сферу рада, спроводи планиране радове претежно у малим групама и завршава пројекат чији су резултати корисни за групу и окружење (Auchmann и др. 2001: 16).

Пројекат се може окарактерисати као облик наставе у којем се повезују теорија и пракса, учење и практичне активности (Krumm 1991: 4; Jung 2001: 176), при чему се примјењује принцип „учење кроз праксу“ (*learning by doing*). Често се каже да школа постоји независно од живота (Krumm 1991: 4) и да због тога дјелује демотивишуће. Управо би пројекат требало да допринесе превазилажењу раздвајања теорије и праксе, учења и примјене научног, школе и друштва (Lang 2009: 572). Пројекат омогућава ученицима да језик не уче само теоријски него и практично. У оваквој настави ученици треба да схвате да је оно што уче употребљиво изван наставе.

2. 2. Фазе пројекта

Рад на пројекту обухвата неколико фаза:

1. избор теме која ће бити занимљива за све учеснике и формулисање циља који омогућава да се открије и сазна нешто ново, непознато и да се употребљава језик у комуникативне сврхе;
2. заједничка израда плана од стране наставника и ученика ради рјешавања проблема, укључујући прикупљање језичких средстава потребних за рјешавање задатка;
3. спровођење пројекта уз примјену свих расположивих средстава и укључивање свих чула, при чему

се потенцира заједнички рад и учење једних од других;

4. представљање резултата који се на крају разматрају, вреднују, критикују, при чему се преиспитује да ли су достигнути постављени циљеви (Krumm 1991: 6; Lang 2009: 575; Дурбаба 2011: 130).

2. 3. Карактеристике пројекта

У свим овим фазама пројекат показује бројне карактеристике, од којих ћемо навести само неке (Winkler, Kaufmann 2008: 74–75; Lang 2009: 573–576):

1. *Уважавање интересовања свих ученика*

Приликом избора теме треба узети у обзир интересовања и потребе свих учесника, и наставника и ученика. О томе треба да одлучују сви заједно, јер од тога може зависити даљи ток пројекта.

2. *Усмјереност ка свакодневним животним ситуацијама*

Пројекат треба да буде испланиран тако да ученици рјешавају неки проблем који је узет из реалног живота, примјењујући при томе досадашња искуства и стичући нова.

3. *Преузимање одговорности, самосталан практичан рад*

Учесници пројекта треба да науче да самостално организују рад, да самостално и одговорно рјешавају задатке. Они треба да самостално проналазе начине и могућности за рјешавање проблема. Наставник овдје има улогу помагача и савјетодавца и одговоран је за рад ученика.

4. *Могућност примјене задатака различите тежине*

Пошто рад на пројекту представља један процес и састоји се од низа разли-

читих задатака, сви ученици имају могућност да дођу до изражаја и да преузму оне задатке који одговарају њиховом знању, способностима, интересовањима, потребама и сл.

5. Кориштење свих чула

Приликом рада на пројекту ученици не разговарају само о датом проблему него се њиме баве и практично, укључујући при томе разна чула.

6. Заједничко учење

За пројекат је карактеристичан рад у групи. Да би пројекат успио, сви учесници треба да међусобно сарађују, договарају се, уважавају мишљење једни других, стреме ка истом циљу. При томе долази до интеракције и комуникације унутар групе, без чега се пројекат не може замислити.

7. Конкретан резултат пројекта

На крају сваког пројекта стоји резултат, који је значајан и користан, како за појединца тако и за цијели разред. Резултати пројекта треба да буду представљени јавно како би се о њима могло дискутовати, како би могли бити критиковани и оцијењени и како би се могло видјети да ли су постигнути зацртани циљеви.

Неке од наведених карактеристика пројекта истовремено представљају и циљеве који се желе постићи овим видом наставе. То су прије свега:

- самостално учење и самосталан рад, што ученике може оспособити и за цјеложивотно учење,
- спознавање властитих способности и потреба и њихово даље развијање,
- стварање свијести о постојању друштвено-историјских проблема,
- спознавање проблема и развијање стратегија за његово рјешавање,

- развијање комуникативне и кооперативне компетенције, као и способности за рјешавање конфликата.⁴

Због свих ових карактеристика пројекат се понекад назива и краљевском дисциплином новог начина учења⁵ и препоручује се да постане саставни дио наставе страних језика.

Рад на пројекту развија код ученика читав низ компетенција које се могу сврстати у три групе⁶:

- *лична компетенција*, која подразумева развијање властитих способности, а ту између осталог спада спознавање властите личности, креативност, изградња мишљења итд.;
- *социјална компетенција*, што представља стварање свијести о заједништву и она обухвата комуникацију и кооперацију, способност за рјешавање конфликата, рад за заједницу, свијест о одговорности и сл.;
- *глобална компетенција*, која обухвата знања, способности и вјештине за преживљавање, а ту спада оријентисаност на свакодневицу и приближавање реалном животу, примјењивост и рјешавање проблема и сл.

Позивајући се на Одредбе у вези са пројектима у настави из 2001. године, Ланг (Lang 2009: 577) такође наводи *социјалну компетенцију*, у коју спада тимски рад, одговорност, сарадња унутар групе, стратегије за рјешавање конфликата. Ту је, затим, *стручна компетенција*, која подразумева чињенице које се односе на тему која се обрађује.

⁴ http://www.bug-nrw.de/cms/upload/pdf/lernkultur/Neu_Co8.pdf (приступљено 10. марта 2014).

⁵ Исто.

⁶ Исто.

Сљедећа је *методичка компетенција*. То су заправо методи за проналажење теме, прављење група, тражење литературе итд. *Организациона компетенција* обухвата подјелу рада и координисање радом, однос према ресурсима као што су вријеме, новац, простор, енергија итд. И на крају се наводе *вјештине*: израда брошура, руковање рачунаром и сл.

И поред свих предности које има пројектни рад, он има и извјесних недостатака и ограничења. То могу бити галама и бука које настају током рада на пројекту, велике групе ученика, конфликти унутар групе, јер се сви учесници пројекта не држе договора или не обављају исту количину посла, недостатак потребног материјала и новчаних средстава и сл. (Winkler, Kaufmann 2008: 75). Јунг (Jung 2001: 176) наводи и ограничења која поставља наставни план и програм, недовољну самосталност ученика, као и промијењену улогу наставника, на коју се они током извођења пројекта морају навикнути.

Да би се сви ови недостаци превазишли, препоручује се организовање и спровођење пројекта још на почетном нивоу учења страног језика (Jung 2001: 176). Они треба да постану саставни дио наставе и да се спроводе с времена на вријеме. То не морају бити неки велики пројекти, за које је потребно издвојити неколико наставних часова, него мали пројекти који се могу реализовати у оквиру једног наставног часа. Ово тим прије што се под пројектом све чешће подразумева сваки облик рада који се разликује од уобичајене наставе.⁷ Друга препорука је да наставници прихвате своју измијењену улогу (Winkler, Kaufmann 2008: 76). Контролу над цијелим радом они треба сада да препусте ученицима, а сами преузимају улогу пратиоца

и помагача. Најважнија њихова улога у свему томе је да добро припреме ученике за пројектни рад.

3. Опис „Пројекта у настави њемачког језика“

Реализована су укупно четири пројекта. У спровођењу тих пројекта учествовало је 16 студената завршне године студија, који на Филолошком факултету Универзитета у Бањој Луци студирају њемачки језик и књижевност и за које је то био један вид методичке праксе, као и извјестан број ученика пет основних школа у Бањој Луци. Студенти су радили у пару с групом од десетак ученика којима је то била факултативна настава, због чега је број понекад варирао.

У зимском семестру академске 2012/13. године, у оквиру обиљежавања 200 година од објављивања бајки браће Грим, припремане су двије бајке (*Сњежана и седам патуљака* и *Пепељуга*) као позоришне представе. На овом пројекту радили су двије групе студената и ученика у двије основне школе. Крајњи резултат биле су позоришне представе које су изведене у Народном позоришту Републике Српске.

У љетном семестру исте академске године реализована су два пројекта: *Лингвокултурологија (Landeskunde)* и *Вокабулар и граматика кроз игре*. На првом пројекту радила је једна група студената и ученика, а на другом двије, и све је спроведено у двије основне школе. Циљ је био да се ученицима понуде нове и додатне информације о земљама њемачког говорног подручја, односно да језички материјал, обрађен током редовне наставе њемачког језика, ученици увјежбавају додатно кроз игре.

Посљедњи пројекат, под називом *Плакати – земље њемачког говорног подручја*, организован је и спроведен у зимском семестру академске 2013/14. године у три основне школе. Унутар једне

⁷ http://www.bmukk.gv.at/medienpool/4905/pu_tipps.pdf (приступљено 29. марта 2014).

групе, на приједлог ученика, припремљена је кратка позоришна представа. Плакати су били изложени на Филолошком факултету и најбољи је био награђен. Позоришна представа изведена је такође на Филолошком факултету.

Теме за пројекте осмишљаване су на факултету заједно са студентима, док су за организацију и спровођење сваког пројекта појединачно били задужени сами студенти. За набавку потребног материјала бринули су се и студенти и ученици. Заједничким снагама презентовали су јавности резултате пројеката.

4. Методологија истраживања

Да бисмо видјели какве су реакције студената на пројектни рад као један вид методичке праксе на факултету и реакције ученика на овакав вид наставе, спровели смо анкету међу оним учесницима пројеката који су нам били доступни. Дакле, у истраживању је кориштен метод анкетирања, а мјерни инструмент је анкетни упитник.

За студенте и ученике припремљени су различити анкетни упитници. И један и други упитник садржи претежно питања отвореног типа јер нисмо желели да сугеришемо било какве одговоре.

Од 16 студената који су учествовали у наведеним пројектима, у анкетирању је учествовало 11 и одговарали су на следећа питања:

1. Зашто сте се пријавили за учешће на пројекту?
2. Каква су била Ваша очекивања од овог вида наставе и од рада са ученицима?
3. Молим Вас, објасните мотивисаност ученика током рада на пројекту.
4. Какво је Ваше лично искуство током рада на пројекту?

5. Да ли сте се покајали што сте се пријавили за учешће на пројекту? Молим Вас, објасните.
6. Да ли је пројекат испунио Ваша очекивања? Молим Вас, објасните.
7. Да ли бисте препоручили да се рад на пројекту нуди и наредним генерацијама студената? Зашто?
8. У којој мјери овакав вид наставе оспособљава студенте за наставнички позив? Молим Вас, објасните.
9. Да ли имате неке примједбе, приједлоге или нове идеје за овај вид наставе?

Број анкетираних ученика износи 58. Од тога 12 ученика учествовало је у припремању позоришних представа, 11 у играма у настави, 5 у лингвокултурологији и 30 у изради плаката. Анкетни упитник за ученике састављен је од пет питања:

1. Зашто си се пријавио/ла за овај вид наставе (рад са студентима – израда плаката, припремање и извођење позоришне представе, проширивање знања о земљама у којима се говори њемачки језик, игре у настави)? Молим те, подвуци облик наставе у којем си учествовао/ла?
2. Да ли ти се свидио овај вид наставе? Зашто?
3. Да ли је ова настава допринијела да прошириш своје знање њемачког језика, да научиш нешто ново о земљама у којима се говори њемачки језик или да стекнеш нека нова искуства? Молим те, објасни (шта си ново научио/ла).
4. Да ли је овакав вид наставе користан за ученике основних школа и да ли га је потребно и у будуће изводити? Зашто?

5. Да ли имаш неки приједлог или неку нову идеју за овакав вид наставе (шта би се још могло урадити, шта би било потребно поправити или промијенити у начину извођења ове наставе и сл.)?

5. Резултати истраживања

5. 1. Анкетирање студената

1. У оквиру предмета Методика наставе њемачког језика студенти су обавезни да обаве хоспитовање и методичку праксу у основним и/или средњим школама. И поред тога извјестан број њих пријавио се за рад на пројекту, иако је то од њих захтијевало већи утрошак времена, обимније припреме, израду додатних наставних материјала, већу пожртвованост и сл. Због тога смо првим питањем жељели сазнати шта их је мотивисало у тој одлуци. Као први мотив студенти наводе да су жељели стећи што више искуства у настави и у раду с дјецом, како би се на тај начин што боље припремили за наставнички позив. Сљедећи мотив био је да се испроба нешто ново и другачије у односу на класичну наставу, што омогућава да се испољи властита креативност и да се ради у опуштеној атмосфери. На треће мјесто могла би се ставити сама идеја пројекта која се студентима веома свидјела.

2. У одговору на друго питање сви студенти, као по правилу, наводе да су очекивали активно учешће ученика у раду на пројекту, њихову велику заинтересованост и мотивисаност, као и могућност да и једни и други науче нешто ново. Очекивања два студента односе се на оспособљавање ученика на самосталан и групни рад.

3. Ако се у цијелости погледају одговори студената на треће питање, онда се може закључити да је мотивисаност ученика током рада на пројекту била на завидном нивоу. Међутим, гледајући

појединачно, од пројекта до пројекта, могу се уочити извјесне разлике.

Највећа мотивисаност владала је код ученика који су радили на припремању позоришних представа. Према мишљењу једног студента

„испоставило се да су дјеца у ствари жељна прилике да покажу своје таленте, који се не огледају само кроз оцјене. Чињеница да се представа изводила у Народном позоришту још је више допринијела одушевљењу, што се исказало у преданом раду и труду да заблистају на сцени. Још један од мотива свакако им је био изазов да цијелу представу изведу на њемачком језику, који, и поред редовне наставе, ипак не познају баш најбоље.“

С друге стране, ученици који су учествовали у увјежбавању вокабулара и граматике путем игара показали су најмањи степен мотивисаности и нису долазили редовно на часове.

Када је у питању израда плаката, већина ученика била је мотивисана за рад, „самостално су давали приједлоге и идеје за рад, доносили материјале и подстицали остатак на рад“, „радо су извршавали било који задатак који би добили, чак и ако је то укључивало додатни рад код куће“. Међутим, било је и ученика који су били мање мотивисани и који су „заборављали урадити задате задатке или нису имали много воље за рад“.

Код лингвокултурологије мотивисаност ученика била је свеукупно гледано веома висока, али је ипак варијала од теме до теме.

4. Сви анкетирани студенти сагласни су у оцјени да им је рад на пројекту донио изузетно позитивно искуство и да им је помогао у припреми за будући наставнички позив. Према мишљењу неких од њих, томе је допринијела заинтересованост ученика за њемачки језик и за пројекат, спремност ученика да међусобно сарађују и дискутују, као и добра радна атмосфера. Према ријечи-

ма једног студента, све ово је доприносијело да се осјећа испуњено приликом извођења овог вида наставе. Други студент наводи неописив осјећај који се јавио током аплауза који су ученици добили након јавног извођења позоришне представе. Сличан осјећај имао је још један студент, јер је радио „са дјецом која су жељна знања и која слушају наставника, а у исто вријеме га се не боје, већ су спремна да изнесу своје идеје и испоље своју креативност“.

5. Што се тиче петог питања, сви студенти, као по договору, наводе да се ни у једном моменту нису покајали што сусепријавили да учествују у пројектима. Напротив, овакав вид наставе причињавао им је задовољство и донио једно ново искуство. И кад би им се поново указала прилика, учинили би исто.

6. У погледу очекивања која су имали у вези с пројектом, осим једног студента сви остали наводе да је пројекат у потпуности испунио њихова очекивања, јер су постигнути зацртани циљеви и ученици су научили нешто ново. Као позитивну страну пројекта студенти посебно истичу заједнички рад с колегама и дружење ван факултета, као и заинтересованост и креативност ученика.

Студент, који је неодлучан по овом питању, наводи да су ученици научили нешто ново о њемачкој култури, дакле циљеви су испуњени. Али очекивао је да ће ученици више самостално радити, поготово истраживати код куће путем интернета.

7. Препорука свих анкетираних студената је да се слични пројекти понуде и наредним генерацијама студената, јер су корисни како студентима тако и ученицима: студентима прије свега као искуство јер, према ријечима једног студента, „искуство се не може постићи теоријом него праксом“, која је, према мишљењу другог студента, „од непроцењивог значаја“ за наставнички позив.

Студенти су сагласни и у оцјени да је рад на пројекту занимљивији од уобичајеног облика извођења наставе, да је много опуштенији и да се ради без „притисака и тензија“.

За ученике пројекти су корисни зато што могу да испоље креативност и покажу све своје знање без страха од оцјена. Приједлог једног студента је да се пројекти понуде првенствено бољим ученицима којима је понекад досадно на часу, а пројекат им пружа могућност да прошире своје знање и да напредују.

Осим тога, пројекти чији се резултати представе широј јавности доприносе обогаћивању културних дешавања у граду.

8. Мишљење студената је да рад на пројекту у великој мјери може помоћи у припреми за наставнички позив, зато што неколико часова хоспитовања није довољно. Стичу се потребна искуства и остварује приснији контакт с ученицима, јер се „не прича о граматички“, него се раде много занимљивије ствари. Студенти кроз овакав вид наставе уче како да креативно осмисле час независно од наставног плана и програма, те стичу одређену озбиљност и одговорност, с обзиром на то да су усмјерени ка ученицима док им помажу при раду.

9. Препорука анкетираних студената је да се рад на пројекту настави и понуди и будућим генерацијама студената. Студенти очекују већу подршку од Факултета у смислу обезбјеђивања неких материјалних средстава, али и давања додатних упутстава.

Замолили смо студенте да нам дају идеје за неке нове пројекте, како бисмо видјели шта младе интересује и на чему би са задовољством радили. Међутим, већина само наводи да је сама идеја, да се у оквиру методичке праксе понуди рад на пројекту, веома добра и да треба организовати занимљиве пројекте, при чему је посебно важан одабир теме.

Један студент предлаже да се и ученицима пружи могућност да сами осмисле неки пројекат.

Занимљив је приједлог једног студента који сматра да успјешне вјежбе и игре, које су осмишљене током пројекта, треба учинити приступачним будућим генерацијама студената, али и наставницима који већ раде у школама.

5. 2. Анкетирање ученика

1. Међу одговорима ученика на прво питање може се издвојити неколико мотива којима су се руководили приликом пријављивања за учешће на пројектима. Убједљиво на првом мјесту је жеља ученика да прошире своје знање њемачког језика. Као сљедећи мотив један дио њих наводи потребу да научи нешто ново о земљама њемачког говорног подручја и њиховој култури. Нешто мањи број ученика истиче да воли њемачки језик, односно да им је њемачки језик занимљив. Скоро подједнак број ученика пријавио се за учешће на пројекту ради дружења са осталим ученицима. И на крају се може навести још жеља ученика да уче њемачки језик на забаван и занимљив начин.

2. Сви ученици без изузетка наводе да им се рад на пројекту веома свидио, а најважнији разлог за то је чињеница да су имали прилику да уче на занимљив и забаван начин и да су истовремено могли проширити своје знање из њемачког језика и научити нешто ново, а све то уз студенте који су се много трудили око њих и помагали им при учењу. За мали број ученика разлог што им се овај вид наставе свидио јесте могућност да упознају нове људе, односно дружење с другим ученицима.

3. Што се тиче трећег питања, само два ученика наводе да нису научили ништа ново што већ нису знали, док сви остали ученици истичу да је рад на пројекту допринио проширивању њиховог

знања њемачког језика. С обзиром на то да је већина пројеката имала за циљ да се ученици упознају са земљама њемачког говорног подручја и њиховом културом, тако је и већина ученика навела да је њихово проширивање знања ишло баш у овом смјеру.

Није занемарљив ни број ученика којима је рад на пројекту допринио да прошире фонд ријечи њемачког језика.

4. Код четвртог питања само један ученик наводи да није сигуран да је рад на пројекту користан, зато што се не научи више. Сви остали ученици су сагласни у оцјени да је овај вид наставе изузетно користан и да га треба и убудуће изводити. Највећи разлог за то је могућност да се прошири знање њемачког језика и научи нешто ново. Ученици уз то посебно истичу да им је овај вид наставе занимљив и поучан и да је забавнији од уобичајеног начина извођења наставе. Према мишљењу неколицине њих, баш кроз забаву или, прецизније, кроз игру дјеча боље уче и памте.

5. Петим питањем жељели смо добити одређене смјернице, идеје и приједлоге од стране ученика како бисмо видјели да ли и убудуће треба организовати рад на пројекту и на који начин. Сви ученици, без изузетка, сматрају да би овај вид наставе требало и даље спроводити. Неколицина њих сматра да то треба да буде што чешће, док је мањи број ученика још конкретнији. Према њиховом мишљењу, пројекти треба да се спроводе чак неколико часова седмично.

Трећина ученика сматра да је оваква организација пројеката веома добра и да ништа не треба мијењати. Отприлике половина ученика даје конкретне приједлоге за будуће пројекте, који се односе првенствено на теме и начин организовања и спровођења пројеката.

Већина ученика који су учествовали у припремању позоришних предста-

ва мишљења је да то треба поновити. Остали ученици дају углавном појединачне приједлоге и у даљем тексту навешћемо неке од њих.

Приједлози неких ученика односе се на омасовљавање овог вида наставе. Према њиховом мишљењу, у пројектима треба да учествује више ученика, више школа, као и више студената, а ако би учествовало више школа, треба да се организују међушколска такмичења. Исто тако, пројекат би могао да се организује заједно с неком другом школом.

Сљедећи приједлози односе се на техничка и материјална средства која су потребна за спровођење пројекта. Током пројекта требало би користити пројектор, за презентације, и видео, како би се могле гледати неке емисије. Један ученик предлаже да се у пројекте уложи више средстава и да се у то укључи и управа школе, која би финансијски подржала овај вид наставе.

Кад су у питању теме за будуће пројекте, осим позоришних представа било је веома мало конкретних приједлога од стране ученика. Оне се односе углавном на упознавање културе њемачког говорног подручја, гдје спадају нпр. најпознатији њемачки композитори, навике људи и начин исхране. Даљи приједлози су необични спортови, па чак и већа заступљеност граматике.

Ученици даље желе да направе нешто по властитој жељи или да у оквиру пројекта посјете неке установе или добију прилику да чешће оду на факултет, пошто су резултати посљедњег пројекта презентовани управо на факултету.

И посљедњи приједлог који бисмо навели, а који је ипак за наше прилике нереалан, чега је свјестан и ученик који то предлаже, јесте посјета земљама њемачког говорног подручја.

6. Закључци и препоруке

Резултати анализе показују да су покушаји иновирања наставе наишли

на плодно тло, и студенти и ученици заузели су изузетно позитиван став према пројектима. И једни и други желе да пројеката буде што више у настави, те их срдечно препоручују и будућим генерацијама.

Спроведени пројекти били су тек покушај освјежења наставе и пружања могућности и студентима и ученицима да испоље своју креативност, да се и једни и други изведу изван зидова учионице, да виде конкретне резултате свога рада, да се стекну додатна искуства и, на крају крајева, да се повежу образовне установе различитих нивоа и успостави тјешња сарадња између њих.

Међутим, и ови покушаји дали су позитивне резултате. Они ће бити корисна смјерница за даље организовање методичке праксе, али могу бити и значајан путоказ при изради наставних планова и програма и при планирању наставе.

Добро осмишљени, са занимљивим темама, које могу предлагати и ученици, уз подршку и школа и факултета, пројекти би могли постати саставни дио наставног процеса. На тај начин сви учесници пројеката имали би прилику да уче на занимљив и забаван начин и тако схвате да учење не мора бити непријатан и мукотрпан процес, него да може причињавати задовољство и забаву. То би допринијело повећању мотивације, што и јесте један од циљева.

Истовремено, то би значило преузимање одговорности за властити рад и учење, али и стицање самосталности у том процесу.

Уколико би резултати пројеката могли бити јавно представљени, то би био додатни мотив за учешће у њима, а ученици би могли увидјети и сврху учења језика, јер би га примјењивали у конкретним ситуацијама.

Поред тога, рад на пројекту би допринио социјализацији свих учесника и оспособљавао их за тимски рад.

Због свих предности које рад на пројекту носи са собом, требало би озбиљно размислити и о оваквим могућностима извођења наставе.

Литература

1. Auchmann et al. (2001), *Tipps zur Umsetzung mit Erlasstext*, Bundesministerium für Bildung, Wissenschaft und Kultur, Wien, интернет, доступно на <http://www.bmukk.gv.at/medien-proo1/4905/putipps.pdf> (приступљено 29. марта 2014).
2. Dietrich, Ingrid (1989), „Übungen und Arbeitsformen im Projektunterricht“, у: Bausch et al. (изд.), *Handbuch Fremdsprachenunterricht*, Tübingen: Francke Verlag, 213–215.
3. Дурбаба, Оливера (2011), *Теорија и пракса учења и наставе страних језика*, Београд: Завод за уџбенике.
4. Jung, Lothar (2001), *99 Stichwörter zum Unterricht Deutsch als Fremdsprache*, Ismaning: Max Hueber Verlag.
5. Krumm, Hans-Jürgen (1991), „Unterrichtsprojekte – praktisches Lernen im Deutschunterricht“, *Fremdsprache Deutsch*, Heft 4: 4–8.
6. Lang, Charlotte (2009), *Projektunterricht – was ist das?*, интернет, доступно на <http://www.oebv.at/sixcms/media.php/504/lang.pdf> (приступљено 10. марта 2014).
7. Radanović, Sanja (2012), „Motivation von Schülern zum Erlernen der deutschen Sprache“, у: Brigita Kosevski Puljić (изд.), *Gefühlswelten in der fremdsprachlichen Didaktik*, Ljubljana: Filozofski fakultet, 48–57.
8. Sprado, Heidrun (2003), „Projektorientiertes Lernen im Fremdsprachenunterricht?“, у: *Methodenforum: Miteinander reden über miteinander leben*, Sofia: Technische Universität Sofia, 2–4.
9. Winkler, Barbara и Susan Kaufmann (2008), „Projektarbeit im DaZ-Unterricht“, у: *Fortbildung für Kursleitende Deutsch als Zweitsprache*, Band 3. Ismaning: Max Hueber Verlag, 70–100.
10. http://www.bug-nrw.de/cms/upload/pdf/lernkultur/Neu_Co8.pdf (приступљено 10. марта 2014).
11. <http://ddi.cs.uni-potsdam.de/Forschung/VortragsfolienProjektunterricht.pdf> (приступљено 29. марта 2014).

BEDEUTUNG VON PROJEKTEN IM DEUTSCHUNTERRICHT AUS DEM BLICKWINKEL VON STUDENTEN UND SCHÜLERN

Zusammenfassung

In den akademischen Jahren 2012/13 und 2013/14 wurden im Rahmen des methodischen Praktikums verschiedene Projekte organisiert und durchgeführt. An den Projekten nahmen Germanistikstudenten der Philologischen Fakultät der Universität Banja Luka sowie Schüler einiger Grundschulen in Banja Luka teil. Nach dem Beenden der Projekte wurde unter den Studenten und Schülern eine Evaluation durchgeführt, um zu sehen, welche Bedeutung verschiedene Projekte im Deutschunterricht haben und ob sie in der Zukunft organisiert und durchgeführt

werden sollten. In der Arbeit wird zuerst der Begriff Projekt, seine Merkmale und Ziele theoretisch erörtert, und danach werden die Ergebnisse der Evaluation analysiert. Am Ende werden Anregungen und Vorschläge für die Gestaltung des Unterrichtsprozesses gegeben.

sanja.radanovic@unibl.rs